

Aarhus
Symfoni
24/Orkester
/25

Tjajkovskij & Beethoven

HADLICH I AARHUS

3. september 2024 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus

PROGRAM

Piotr Ilitj Tjajkovskij (1840-1893)

Violinkoncert (1878)

- 1 Allegro moderato
- 2 Canzonetta: Andante
- 3 Finale: Allegro vivacissimo

40 min.

PAUSE

25 min.

Ludvig van Beethoven (1770-1827)

Symfoni nr. 5, "Skæbnesymfonien" (1808)

- 1 Allgro con brio
- 2 Andante con moto
- 3 Scherzo – Allegro
- 4 Allegro

35 min.

Varighed i alt ca. 100 min.

MEDVIRKENDE

Dmitry Matvienko

DIRIGENT

Augustin Hadelich

VIOLIN

HADELICH I AARHUS

af Christina Blangstrup Dahl

Velkommen til et brag af en Festugekoncert med Aarhus Symfoniorkester – og med en solist helt ud over det sædvanlige. Augustin Hadelich er i fuld gang med en kometagtig karriere og hører til i den absolutte verdenselite af violinister. Han er en intens og meget engageret musiker med en enorm musikalsk formidlingskraft – og det bliver aldrig tydeligere end når han spiller Tjajkovskijs violinkoncert: Højdepunktet af romantisk musik og måske den koncert, der klæder Augustin Hadelich allerbedst.

Hadelich har i den grad begejstret anmeldere verden over, og The Washington Post var overstrømmende i sin anmeldelse: "Essensen af Hadelichs spil er skønhed: at levere det musikalske budskab uden nogen som helst tekniske hindringer og derved afsløre noget fra en anden verden."

På programmet står også Beethovens "Skæbnesymfoni", så det bliver på alle måder en festkoncert.

Tjajkovskij: Violinkoncert

"Mit hjerte er fuldt. Det tørster efter at krænge sig selv ud i musik." Sådan sagde Tjajkovskij, før han begyndte at skrive sin violinkoncert. Hvad hjertet var fuldt af er nogle af de bedste orkesteremaer, som Tjajkovskij nogensinde har skrevet – og en solostemme så udfordrende, at den længe blev anset for uspillelig i sin virtuositet.

Det begyndte ellers med en fiasko. Tjajkovskij havde spontant indvilliget i at gifte sig med en kvinde, der havde skrevet til ham og fortalt, at hun var vanvittig forelsket i ham. Han kunne ikke huske hende(!), men friede til hende blot et par dage efter deres møde.

Det kunne jo næsten ikke gå andet end galt. Og ikke (kun) af de indlysende grunde; Tjajkovskij var, udover at være impulsiv, også homoseksuel og så ægteskabet som en mulighed for at få sig et dække. Han begyndte imidlertid hurtigt at afsky sin kone – hun kendte ikke noget musik! – og foretog til sidst et noget ubehjælpomt selvmordsforsøg: Han gik ud i Moskvafloden – ikke for at drukne sig, men fordi han håbede at blive så syg af turen i det kolde vand, at han efterfølgende ville dø af det. Ægteskabet varede blot tre måneder, og Tjajkovskij rejste derefter til Europa for at slikke sårene.

Det blev en umådelig produktiv rejse: Først skrev han den fjerde symfoni færdig, derefter færdiggjorde han *Eugene Onegin* – og på 11 uger i Clarens, Schweiz skrev han så violinkoncerten.

Violinisten Yosif Kotek – Tjajkovskijs ven og muligvis også hans elsker – besøgte ham og spillede koncerten igennem, efterhånden som siderne blev skrevet. Så man skulle tro, at den nyfødte koncert burde være lige til at spille. Men så let gik intet i Tjajkovskijs liv. For ganske vist blev koncerten dedikeret til Leopold Auer – men Auer sagde ikke bare nej tak; han kaldte også koncerten for uspillelig. Det ramte Tjajkovskij hårdt, for Auer var en af samtidens største kapaciteter som både violinist, dirigent og underviser. Hvis han ikke kunne spille koncerten, var der ikke meget håb for den.

To år senere overtalte den unge Adolf Brodsky imidlertid Hans Richter og Wienerfilharmonikerne til at spille koncerten med ham (og ja, der er givet mange unge solister i dag, der spekulerer over, hvordan han fik dén kringlet).

Her ville det være vidunderligt at kunne skrive, at Tjajkovskij nu fik oprejsning, men sådan skulle det ikke gå. Premiereren blev tværtimod en katastrofe, for koncerten er også svær i orkesterstemmerne, og orkestret havde ikke øvet sig. Den skarptungede kritiker Eduard Hanslick sagde: ”For første gang indså jeg, at der findes musik, hvis stank man kan høre [...] Violinen bliver ikke spillet på – den bliver banket gul og blå.” Av.

Til gengæld er bagklogskabens klare lys jo en dejlig varmelampe at lune sig ved for nutidens koncertpublikum. Kritikerne har sidenhen måttet æde deres ord i sig igen, og i dag er koncerten ikke bare et af Tjajkovskijs mest populære værker, men en af de allerstørste violinkonserter overhovedet.

Det brusende orkestertema i første sats ligger meget, meget højt på listen over de mest medrivende temaer, som Tjajkovskij nogensinde har skrevet – og der er heftig konkurrence på den liste! Vi er privilegerede nok til at få det to gange med fuldt orkester, og efter kadencen overtager træblæsere og strygere temaet, mens solisten boltrer sig hen over temaet. Det er yndefuld lyrik – eller måske det smukke landskab (geografisk såvel som menneskeligt) i Clarens? Det er også næsten umuligt at lade være med at klappe efter første sats – men der kommer altså to satser mere.

Anden sats er smuk og sorgfuld; den består af en melodisk klagesang og en mere munter pastorale, altså landlig musik. Musikken står med sin afdæmpede karakter i modsætning til de omgivende intense satser og bliver således en helle midt i den temperamentsfulde koncert.

Fra anden sats går vi direkte over i tredje sats, hvor violinistens fingre for alvor kommer på arbejde; det er ikke for ingenting, at satsen hedder *allegro vivacissimo* – ”så livligt som muligt”. Der er dog også oaser; smægtende træblæsere forsøger at forføre

soloviolinen til mere afdæmpede toner, og det lykkes. Det er dog en stakket frist, og folkemusikalsk inspiration og et meget russisk sidetema forenes snart i en virtuos sats. Tomt solisteri bliver koncerten aldrig; selv i de allermest fingergymnastisk udfordrende passager er denne violinkoncert først og fremmest musik og først sekundært en virtuos legeplads for verdens bedste violinister.

Beethoven: Symfoni nr. 5

De fire toner, der indleder Beethovens 5. symfoni, er ikoniske. Skæbnen, der banker på døren – i hvert fald ifølge mytologien, der omgiver denne symfoni. Og skal vi ikke lige få onduleret den med det samme: Det der med, at Beethoven selv skulle have sagt, at de fire toner er lyden af skæbnen, der banker på døren – ja, det er nok en myte. Desværre, for historien er god. Et mere pålideligt (men desværre også mere prosaisk) bud på ophavet til det lille signal er Czernys historie om, at Beethoven formodentlig var inspireret af – en gulspurv. Men ”Skæbnesymfonien” lyder nu engang mere dramatisk end ”Gulspurvesymfonien”, så man forstår egentlig godt, hvorfor det ikke rigtig slog an. Sådan går det ofte med sandheden.

Symfonien tog sin tid at skrive; Beethoven blev ved med at lægge den til side for at koncentrere sig om andre værker, og den havde faktisk premiere sammen med den sjette symfoni. Beethoven dirigerede selv premierekoncerten, som varede hele fire

timer og kun havde værker af Beethoven på programmet. Med værkets ikoniske status i dag er det svært at forestille sig, men bagefter havde kritikerne faktisk ikke noget særligt at sige om værket. Det kan skyldes, at der var hundekoldt i koncertsalen (eller at fire stive timer er lang tid, selv når der er Beethoven på programmet). Nogle år senere beskriver musikkritikeren E.T.A. Hoffmann imidlertid symfonien således:

”Hvor denne vidunderlige komposition dog leder lytteren uafvendeligt fremad ind i det uendeliges ånde verden i et klimaks, der stiger og stiger! Der er ingen tvivl om, at det går hen over hovedet på mange, men den eftertænksomme lytters sjæl bliver dybt og inderligt rørt af den udsigelige længsel, og indtil den sidste akkord – ja, selv i de øjeblikke, der følger den – vil lytteren være ude af stand til at træde ud af det vidunderlige ånderige, hvor glæde og sorg omfavner ham i form af lyd.”

Eftersom Aarhus Symfoniorkesters publikum jo er i særklasse eftertænksomme lyttere (med utrolig god smag udi kulturtilbud) lå det naturligvis lige til højrebenet at sætte symfonien på programmet.

Om det var Hoffmanns fortjeneste eller ej (det var det nok ikke), så fik symfonien snart den centrale plads i orkesterrepertoiret, som den i dag har over hele verden – og i rummet, for den sags skyld. Symfonien er nemlig med på den optagelse, som rumsonden Voyager bringer længere og længere ud

i verdensrummet. Og det er nok et godt valg; hvis et rumvæsen hører Beethovens 5. og tænker, at det er dette stykke, som kendetegner menneskeheden – så kan mødet med den fremmede civilisation da ikke gå helt galt.

De ikoniske starttoner behøver ikke nærmere forklaring; vi ved, hvordan de lyder. Til gengæld er de ikke lette at dirigere! Der er nemlig megen debat om, hvordan de skal opfattes: Som en del af en tre- eller firedeling? Hurtigt eller langsomt? Afsluttet eller åbent? Ser man forskellige optagelser med denne symfoni kan det ærlig talt nogle gange virke mirakuløst, at orkestret evner at afkode dirigentens signal til, hvornår der skal startes. Men det gør de, og signalet bliver brugt gennem hele symfonien. Det sker også i første sats, hvor signalet vikler sig ind og ud mellem de forskellige instrumentgrupper i orkestret, også i en mere lyrisk udgave.

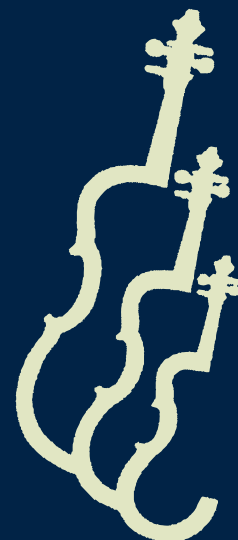
Anden sats starter med et strygertema, som blæserne hurtigt supplerer, og heroiske messingfanfarer veksler med dæmpede strygersteder. Satsen er skrevet i en dobbelt variationsform: Der er således ikke bare ét, men to temaer, som skiftevis varieres i løbet af satsen. Det første tema kan man høre i de dybe strygere, det andet tema i træblæserne – og i resten af satsen kan vi så læne os tilbage og nyde Beethovens idérigdom, når han udvikler temaerne.

Temaet i tredje sats er et af den slags temaer, som giver en lyst til at gå i

krig af lutter begejstring. Det bygger – naturligvis, fristes man næsten til at sige – på de fire toner i starten af værket. Temaet kommer først i små bidder, hvorefter det folder sig ud. Derefter forvandler det sig via de dybe strygere til en tekstur af melodier, og til sidst ebber det ud til næsten ingenting i paukerne i et hviskende ekko af første sats' karakteristiske indledning. Det er imidlertid blot en overledning til fjerde sats, hvis jublende tema rejser sig sejrrigt fra de beskedne paukeslag.

Fjerde sats er musik af den slags, som i fuldt alvor får lytteren til at overveje at skifte karriere, så man kan få lov til at sidde i et orkester og spille denne sats. Tonearten er skiftet fra første sats' mørke mol til lys dur: "Mange mener, at ethvert molstykke bør slutte i mol. Det passer ikke! Glæde følger sorg, solskin følger regn," sagde Beethoven. Orkestret er stort; Skæbnesympfonien er en af de første symfonier, hvor basunen og piccolofløjten er en del af orkestret. Bemærk for øvrigt de tre gentagne toner også i træblæserne – indledningstemaet bliver aldrig glemt.

Bedst som vi tror, at NU slutter Beethoven – ja, så får vi en næsvis lille coda, der starter i træblæserne og igen bygger op, indtil vi endelig får den triumferende slutning som slår fast: Ja, man kan virkelig godt slutte en symfoni i dur, selvom man har startet den i mol. På den måde er musikken lidt ligesom virkeligheden. Rigtig god koncert.

Husk at
venneforeningen holder
gratis optakt for alle før
hver torsdagskoncert.
Se programmet på
www.asov.dk

Optaktsholder 12. september er bratschist i Aarhus
Symfoniorkester, Christine Hagge Larsen

Vær med til at støtte

AARHUS SYMFONIORKESTER

Bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

EN SVÆR FØDSEL – TJAJKOVSKIJS VIOLINKONCERT

Tjajkovskijs violinkoncert afstedkom en af musikhistoriens mest svidende anmeldelser, men var kritikken berettiget?.

Peer Kjær Andersen dykker ned i historien om Tjajkovskijs “skandaløse” værk på vores hjemmeside – læs artiklen under *Baggrundshistorier*.

AARHUSSYMFONI.DK

Dmitry Matvienko DIRIGENT

Dmitry Matvienko trådte ind på den internationale musikscene med faste skridt, da han i 2021 vandt Malko-konkurrencen for unge dirigenter. Konkurrencen fører et hav af engagementer med sig, heriblandt den første koncert med Aarhus Symfoniorkester i 2022. Her tog han både orkester og publikum med storm, og han er derfor Aarhus Symfoniorkesters nye chefdirigent.

Den unge Matvienko var nu allerede godt på vej inden Malko-konkurrencen. Han er uddannet både korist og kormester og har faktisk sunget et år i operakoret i Perm under Teodor Currentzis. Herefter uddannede han sig til dirigent på konservatoriet i Moskva, og i 2017 blev han en del af dirigentpraktikprogrammet i Ruslands

Nationale Filharmoniske Orkester. Her har han assisteret dirigenter som Vladimir Jurowski, Vasily Petrenko og Michail Jurowski. Ved Hvideruslands Nationalopera har han dirigeret *Fyrst Igor*, *Faust*, *Iolanta*, *La Traviata*, *Tsarens Brud*, *Ildfuglen* og Verdis rekviem, og senest har han dirigeret orkestre som Tokyo Symphony Orchestra, Dallas og Atlanta Symphony Orchestra, Tonkünstler Orchester Wien, Orquestra Gulbenkian, National Orchestra of Russia, DR Symfoniorkestret og Adelaide Symphony Orchestra, og han assisterede Vladimir Jurowski ved en opsætning af Sjostakovitjs *Næsen* på Bayerische Staatsoper, ligesom han dirigerede Korngolds *Die tote Stadt* på Novaja Opera i Moskva. Dmitry bor i København sammen med sin kone og søn.

Augustin Hadelich VIOLIN

Tysk-amerikanske Augustin Hadelich er en intens og meget engageret musiker med en enorm musikalsk formidlingskraft, og hans varemærke er hans indsigtfulde og overbevisende fortolkninger. Han blev født i Italien af tyske forældre og studerede ved Juilliard School i New York, hvorefter hans karriere tog det helt store spring i 2006, da han vandt den internationale violinkonkurrence i Indianapolis.

Augustin Hadelich har optrådt med alle de store amerikanske orkestre såvel som Berlinerfilharmonikerne, Concertgebouworkest, Orchestre National de France, London Philharmonic Orchestra samt mange andre.

I 2016 vandt han en GRAMMY-pris for sin indspilning af Dutilleuxs violinkoncert *L'Arbre des songes*. Hans seneste udgivelse er *Recuerdos*, et album med spansk tema, og han har tidligere udgivet en anmelderrost samling af Bachs sonater og partitaer, Paganinis 24 kapricer, Brahms' og Ligetis violinkoncerter og den GRAMMY-nominerede *Bohemian Tales* med Dvořáks violinkoncert.

Augustin Hadelich underviser på Yale School of Music ved Yale University, og hans violin er en Giuseppe Guarneri del Gesù fra 1744, kendt som "Leduc, ex Szeryng", udlånt fra Tarisio Trust.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Cristian Chivu Ivan
Jordi Rodríguez Cayuelas*
Johanna Tolvanen
Tue Lautrup
Thea Clemson Andersen
Todd Cadieux
Katrín Djordjević Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Nadia Kornilova
Lilya Bekirova*
Olga Rosca-Marcov**

VIOLIN II

Sarah Lucy Foldager
Marta Wisniowska-Mruk
Birgitte Bærentzen Pihl
Erik Søndergaard Jensen
Søs Nyengaard
Pernille Jönsson Nüchel
Jens Astrup
Peter Clemson Steensgaard
Marie Lestrelin*
Anne Skærbæk*

BRATSCH

Luminita Marin
Ewelina Bielarczyk*
Zane Kalnina
Nikolaj Lind Pedersen
Lars Kvist
Eva Paulin
Morten Møller*
Johannes Bærentzen Pihl**

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
Brian Friisholm
Fang-Yu Liang
Jens Lund Madsen
Ananna Lützhøft
Chiao-Hui Hwang

KONTRABAS

David Møllfatrik
Christian Jørgensen
Samuel Beck-Johnson
Frank Christensen
Marike Grüttner*

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Toril Vik Kjøller
Judith Wehrle

OBO

Oliver Nordahl
Malene Bjerg Poulsen

KLARINET

Mathias Vik Kjøller
Vibeke Kærsgaard Lembecke
Kristian Flagstad

FAGOT

Maksim Karpinskii
Eric Beselin
Magnus Kongsmo Karlsen*

HORN

Flemming Aksnes
Lisa Maria Cooper
Héctor Manuel Escudero
Aguilar
Jari Kamsula
Luís Mota

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen
Rasmus Eskesen*

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen

BASBASUN

Jens Vind

PAUKER

Nikolai Petersen

* kontraktansat assistent

** timeansat assistent

BLIV FADDER

Kontakt os på tlf. 89 40 90 90 / symfoni@aarhus.dk

Aarhus Symfoniorkesters Fond består af individuelle fadderskaber fordelt på fonde, virksomheder og privatpersoner. Den selvstændige fond støtter orkestrets arbejde ved tilskud til instrumenter, turnéer, CD-indspilninger og lignende.

- » A. Enggaard A/S
- » Advokaterne i Jyllandsgården A/S
- » Alice Madsen
- » AVK Holding
- » Bech-Bruun
- » Bendt Almvig, arkitekt maa
- » BoostPLM
- » C.F. Møller Danmark A/S
- » CHD Holding A/S
- » Comwell Aarhus
- » Danske Bank
- » Dansk Erhvervsprojekt A/S
- » Dansk Musiker Forbund
- » EDC Erhverv, Poul Erik Bech Aarhus
- » Formuepleje A/S
- » FO-Aarhus
- » Gorrissen Federspiel
- » Holst, Advokater
- » Juhl-Sørensen Pianohandel
- » Jyske Bank
- » Ingerlise Petri
- » Kjeld Sachmann
- » Kosan Gas A/S
- » Middelfart Sparekasse
- » Nordea
- » PDS Kapitalforvaltning ApS
- » Pressalit Holding
- » PricewaterhouseCoopers
- » RSM Danmark
- » RSM Danmark – Personale foreningen
- » Schouw & Co A/S
- » Selskabet af 4. oktober 1944 A/S
- » Steffen Ebdrup Invest Aps
- » Stormagasinet Salling
- » Støtteforeningen FHH
- » SYDBANK
- » Todbjerg Busser A/S
- » torbenbrandt – projektudvikling
- » Vilhelm Kiers Fond
- » Aarhus Oliefabriks fond for almene formål
- » Aarhus Symfoniorkesters Venner
- » Aarhus Universitets Forskningsfond
- » Aarhus Stiftstidendes Fond

Særlig privat giver:
Keld Heine Mortensen

SYMFO-BUSINESS

et unikt partnerskab
på tværs af symfoni,
udvikling & erhverv —

SymfoBusiness er et kulturfremmende værdi-partnerskab og et direktørnetværk — samt et berigende oplevelsestilbud for alle ansatte i de virksomheder, som samarbejder med Aarhus Symfoniorkester.

Ved at tegne et årligt medlemskab og blive enten Platin- eller Sølvpartner støtter man direkte orkestrets vision, der byder på radikale nye måder at præsentere klassisk musik på, fortælle orkestrets historie, og inddrage publikum i interaktive og medrivende koncertformer.

Som SymfoBusiness-partner er man derudover garanteret et skræddersyet koncertforløb med

indlagte middage, workshops og eventuelt optræden i virksomheden, der tager medlemmerne helt ind i musikken — og bagom den.

Det er et forløb, der til fulde udnytter orkestrets professionelle kompetencer for sammenspil, organisering og inspiration — både som det kommer til udtryk i arbejdet på scenen og i alt det, der foregår for publikum lytter med.

Interesserede virksomheder og ledere kan kontakte Eventkoordinator Nikolai Breum Nielsen:

nbni@aarhus.dk • 89 40 90 92

SYMFOBUSINESS SÆRLIGE GIVERE 2024

salling fondene

STIBOFONDEN

Per og Lise Aarsleff Fond

SYMFOBUSINESS PLATINPARTNERE 2024

voia

schouw+co

KAUFMANN
SINCE 1908

Bjerrers
Bureau

SYMFOBUSINESS SØLVPARTNERE 2024

STUDENTERHUS
AARHUS

Velkommen til Klassisk bureau – siden 2021 et netmedie for klassisk musik

Klassisk bureau bringer bl.a. interviews og album- og koncertanmeldelser. Læs en anmeldelse af denne aftens koncert på www.klassiskbureau.com.

Og tilmeld dig gerne sidens nyhedsbrev – send en mail til rachel@klassiskbureau.com.

Rachel Einarsson
Klassisk bureau

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

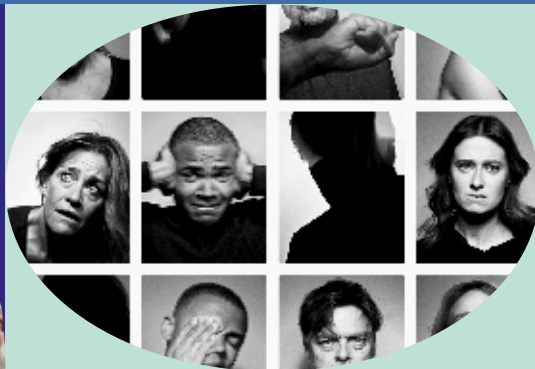
MUSIKHUSET
AARHUS

NIKOLAJ HÜBBES BALLET DE LUXE

4. februar

→ musikhuset.dk

I TILFÆLDE AF ... DET KONGELIGE TEATER

15. november

Wiener Sängerknaben
22. september

The Infernal Comedy
John Malkowich
28. – 29. september

**Dreamers' Circus
feat Teitur**
19. december

Leaning Tree
Dansk Danseteater
12. marts

The Last Ship
Musical med musik af Sting
9. – 18. maj